

doc. Ing. Václav Dvořák, Ph.D.
V Horkách 242/7
46007, Liberec

Posudek disertační práce Ing. Jiřího Stodůlky
Analytical and Computational Methods for Transonic Flow Analysis and Design

Rešerše

Předložená disertační práce obsahuje celkem 95 stran textu. Součástí práce je titulní list, abstrakt v českém i anglickém jazyce, poděkování, prohlášení, obsah, seznam použitého značení a v závěru práce uvedené použité zdroje. Tématem předložené disertační práce jsou různé způsoby řešení transsonického proudění stlačitelných tekutin a jejich aplikace na akademické a i praktické úlohy.

Práce je členěna do kapitol, první kapitola stručně uvádí motivaci k výzkumu analytických metod. Opět velmi stručně je uvedena teorie proudění stlačitelné tekutiny a hodografická metoda v kapitole druhé. Cíle práce jsou náplní třetí kapitoly. Čtvrtá kapitola se věnuje numerickému ověření navržené metody na úloze interakce šikmé rázové vlny s pevnou stěnou.

Pátá kapitola se věnuje použití metody a její ověření na úloze obtékání symetrického a dvou nesymetrických profilů. Obsahem šesté kapitoly je řešení případu proudění v trysce kombinovaného tvaru. Sedmá, nejrozsáhlejší kapitola se věnuje proudění v lopátkové mříži. Osmou kapitolou je závěr.

Práce je psána v anglickém jazyce.

Hodnocení formální stránky práce

Po grafické stránce je práce na velice solidní úrovni a příkladná. Autor práce se nicméně nevyvaroval nedostatků po stránce formální. Oponent není schopen posoudit jazykovou kvalitu anglického textu, ale ze subjektivního hlediska mu obzvláště začátek práce připadal velice obtížně čtivý a to nejen z důvodu na anglický jazyk poměrně dlouhých souvětí. Text není prostý překlepů (např. „*filed*“ versus „*field*“ na str. 2 a 15), chybějících slov (např. poslední věta na str. 16) nebo naopak přebývajících (např. „*may may*“ na str. 2) či nesprávného použití slov (např. slovo „*separation*“ na str. 22). Jazyková a stylistická korektura by čitelnosti textu práce velice prospěla. Chyby najdeme i v rovnicích:

- Oponent si rád nechá vysvětlit „rovnicí“ (2.12), ve které je uvažován rozšiřující se kanál pro záporná Machova čísla a zužující se kanál pro kladná Machova čísla.
- Prandtlůva rovnice pro rázovou vlnu by si jistě zasloužila uvedení v textu místo prostého popisu.
- Rovnice (2.19) je zřejmě chybná.
- Poměrně matoucí je uvedení veličiny „*specific energy*“, tj. měrné energie, e v seznamu použitého značení společně s jednotkou J/kg. Pokud by se skutečně jednalo o uvedenou veličinu, rovnice (4.2) až (4.4) a rovněž rovnice (4.10) a (4.11) by nebyly rozměrově ani fakticky správné. Zřejmě se tedy jedná o stejně označenou veličinu „*total energy*“, neuvedenou v seznamu, jež má ovšem rozměr Pa.

Hodnocení odborné stránky práce

Práce se zabývá aktuálním a bezesporu vědecky velice zajímavým tématem proudění plynu při transsonických rychlostech. Dnešní komerční softwary sice dokáží řešit proudová pole stlačitelné tekutiny při transsonických rychlostech, ale jak autor práce v jejím úvodu namítá, ztrácí se tím pochopení procesů a jevů, které zapříčiňují výslednou podobu proudového pole. Autor práce si vytyčil velice ctížádostivý cíl – vzít si k ruce dnes již málo používané analytické metody, modifikovat je a za pomoci dnešních výpočtových prostředků je použít k řešení klasických úloh dynamiky plynů.

Postup autora vedoucí k dosažení cílů práce je správný. Odvozuje metody řešení transsonického proudového pole, které dále ověřuje na základní úloze dynamiky plynů – interakci rázové vlny s pevnou stěnou. Metodu dále používá k řešení klasických úloh, např. obtékání symetrického a nesymetrického leteckého profilu včetně interakce nadzvukových proudů na odtokové hraně a z ní vyplývajících rázových vln. Z prezentovaných dat je zřejmé, že autorem vyvinutá metoda dobře koresponduje s přesným řešením a je pro řešení daných úloh vhodná. Zajímavé jsou např. výsledky pro nenávrhové režimy obtékání leteckého profilu na obr. 5.17 a 5.19, ale rovněž výsledky výpočtu proudění v trysce kombinovaného tvaru na obr. 6.16.

Bezesporu nejzajímavější aplikací metody je řešení proudění v lopatkové mříži SE 1050 vyznačující se supersonickou kompresí při transsonické expanzi, ke které dochází v místě náhlé změny křivosti stěny. Autor využil CFD výpočty k získání informací o poloze a tvaru zvukové čáry, od které dále používá metodu charakteristik a identifikuje polohu neutrální charakteristiky. Ukazuje dále, že snaha o jednoduché řešení problému vede ke zhoršení situace a zvýšení intenzity vzniklé komprese a že je tedy nutné tvarovat i podzvukovou část profilu za pomoci vyvinuté metody umožňující rychlé řešení transsonického proudového pole. Při analýze autor správně uvažuje nejen vliv úprav na účinnost stupně, ale i na výsledné aerodynamické síly. Výsledky optimalizace, při kterých bylo dosaženo proudění bez lokálních kompresí, považuje oponent za unikátní.

Pro účely obhajoby má oponent tyto otázky

1. Jaký je fyzikální význam veličiny „total energy“ e použité ve vztazích (4.2) až (4.4)?
2. Můžete prezentovat podrobnější postup dosažení optimálního řešení prezentovaného na obr. 7.19 a 7.20?
3. Šlo by uvedenou metodu použít pro řešení transsonického proudění v ejektorech?

Celkové hodnocení disertační práce

Závěrem lze konstatovat, že autor ve své práci představil velice zajímavý nástroj pro rychlé řešení transsonických proudových polí a pro rychlý návrh tvaru průtočných kanálů či obtékaných těles a jeho prostřednictvím umožňuje hlubší pochopení jevů spojených s prouděním stlačitelné tekutiny vysokou rychlostí.

Zmíněné výtky k formální stránce nijak nesnižují vynikající odbornou úroveň předložené disertační práce. Autor prokázal hluboké teoretické znalosti a schopnost řešit praktické problémy v oboru mechaniky stlačitelných tekutin na vysoké úrovni.

Disertant splnil všechny cíle práce v ní vytyčené. Dosažené výsledky jsou přínosné v oboru a prokazují schopnost vědecké práce. Práci doporučuji k obhajobě. Při úspěšném průběhu obhajoby doporučuji udělení titulu Ph.D.

V Liberci 9. 5. 2019

doc. Ing. Václav Dvořák, Ph.D.